

Staatssteun in crisis

Soepeler staatssteunregels; of toch niet?

Auteur: mr. drs. Peter van Asperen¹

De roep om steun van overheden is nog nooit zo groot geweest als tijdens de huidige economische crisis. Ondernemingen willen subsidies, garanties, leningen of aandelenkapitaal van overheden. Overheden kunnen dat echter niet zomaar doen. Steun door overheden is gebonden aan strikte Europese regels. Deze regels heeft de Europese Commissie nu vanwege de economische crisis versoepeld. Zo zijn de mogelijkheden om staatssteun te geven tijdelijk verruimd en worden steunmaatregelen sneller door de Europese Commissie beoordeeld.

Maar wat heeft u er nu concreet aan als overheidsambtenaar? Stel u wilt een grote energiemaatschappij financieel ondersteunen bij het opzetten van een biomassa-energiecentrale of een samenwerkingsverband van de Technische Universiteit en een aantal MKB'ers bij een innovatieve pilot. Kunt u dan nu meer steun geven en wordt het ook makkelijker?

Staatssteun

Van staatssteun is sprake bij elk voordeel van de overheid aan een onderneming; of het nu gaat om klassieke subsidies, renteloze leningen of premievrije garanties. Voordat u het voordeel kunt geven, moet dit eerst door de Europese Commissie goedgekeurd worden. Voor het biomassaproject geldt dan bijvoorbeeld een maximum van 60% van de investeringen die extra nodig zijn ten opzichte van investeringen in conventionele energie. Voor steun aan de innovatieve pilot bedraagt dit 40% van de projectkosten.

In sommige gevallen is goedkeuring door de Europese Commissie niet nodig. Zo is er de de-minimisgrens voor alle voordelen die lager zijn dan €200.000. Heeft een onderneming minder dan deze grenswaarde aan subsidies (of andere voordelen) ontvangen, dan hoeft geen goedkeuring gevraagd te worden. Om de grenswaarde te kunnen vaststellen, moeten alle mogelijke subsidies in aanmerking genomen worden, van welke overheid dan ook, inclusief de Europese Commissie. Voor de grote energiemaatschappij van het biomassaproject zal dit een probleem zijn. Zij hebben immers waarschijnlijk al veel meer dan €200.000 aan subsidies gekregen. De-minimis is dan ook vaak geen optie bij steun aan grote ondernemingen.

Een andere uitzondering op de goedkeuringsplicht van de Europese Commissie is de groepsvrijstellingsverordening. Hierin staat aangegeven dat aanmelding aan de Commissie niet nodig is voor een aantal categorieën, zoals milieu- en innovatiesteun. Aan het biomassaproject kan op grond van de groepsvrijstellingsverordening 45% subsidie worden verleend. Dat is dus lager dan als u het project door de Europese Commissie laat goedkeuren. Voor steun aan de innovatieve pilot gelden dezelfde steunpercentages als in het innovatiesteunkader, te weten 40%. Voor dit project is het dus nooit nodig om het project aan de Europese Commissie voor te leggen, omdat altijd van de groepsvrijstellingsverordening gebruik kan worden gemaakt.

Hogere de-minimis

¹ De auteur is werkzaam als financieel en juridisch adviseur bij Haute Equipe (www.haute-equipe.nl).

Vanwege de economische crisis heeft de Europese Commissie de regels tijdelijk (tot en met 2010) versoepeld. In de eerste plaats is de de-minimisgrens verhoogd van €200.000 naar €500.000. Van deze verhoging kan alleen gebruik worden gemaakt als de steun op grond van een subsidieregeling wordt verstrekt. De nieuwe de-minimisgrens geldt niet voor bedrijven die voor 1 juli 2008 al in financiële moeilijkheden verkeerden. Daarnaast is een aantal sectoren uitgesloten, zoals de visserij- en de landbouwsector. In de praktijk biedt de verhoging weinig nieuwe mogelijkheden. Ook bij deze hogere grens blijft het lastig subsidie aan grote ondernemingen te geven, omdat zij meestal al te veel steun van andere overheden hebben gekregen.

Garanties en Leningen

Ten tweede heeft de Europese Commissie het voor overheden makkelijker gemaakt om garanties en leningen af te geven. Deze mogelijkheden zijn interessant als banken projecten niet willen financieren. De overheid kan dan bijspringen door zelf het geld uit te lenen of de aflossing van de lening aan de bank te garanderen. De Commissie staat daarbij toe een korting op de premie of rente te geven. Voor steun aan de innovatieve pilot is dit niet interessant, omdat op grond van de groepsvrijstellingsverordening al een rentekorting bij leningen of een premiekorting bij garanties van 40% kan worden gegeven.

Voor het biomassaproject bieden de nieuwe regels wel kansen. Vooral omdat u nu makkelijker een garantie kunt afgeven. Op grond van de groepsvrijstellingsverordening was een garantie aan grote ondernemingen namelijk alleen mogelijk na voorafgaande goedkeuring van de Europese Commissie. Met de versoepeling kunt u nu zonder die goedkeuring een garantie geven, waarbij u een korting op de premie kunt geven van maximaal 15% ten opzichte van marktrente. Nadeel is wel dat u deze korting tot eind 2010 voor slechts een periode van maximaal 2 jaar mag geven. Daarna moet u een marktpremie in rekening brengen. Het gaat dus echt om een tijdelijke maatregel.

Daarnaast zou u bij een lening ten behoeve van het biomassaproject op grond van de nieuwe staatssteunregels in principe een rentekorting mogen geven van maximaal 25% voor grote ondernemingen en 50% voor het MKB. Voorwaarde is dan wel dat het om nieuwe projecten gaat die het milieu significant verbeteren. Wanneer sprake is van die significante verbetering geeft de Commissie niet aan en het is dus ook niet duidelijk of die nieuwe staatssteunregels nu wel of niet voor het biomassaproject gelden. Op zich maakt dat ook niet uit. Op grond van de groepsvrijstellingsverordening kunt u immers al een rentekorting van maximaal 45% geven. Wat de leningen betreft, bieden de nieuwe regels dan ook geen verruiming.

Vereenvoudigde aanmelding

Naast de verruiming van de steunmogelijkheden, wil de Europese Commissie de beoordelingsprocedure vereenvoudigen. De Commissie is van plan om binnen twintig dagen een steunmaatregel te beoordelen en goed te keuren. Normaal duurt dit minimaal negen maanden (als alles meezit). Voor steun aan het biomassaproject biedt dit kansen, omdat het nu sneller duidelijk is of van de ruimere bestaande steunmogelijkheden gebruik gemaakt kan worden. Na aanmelding kunt u immers 60% voordeel geven, terwijl de groepsvrijstelling voor dit project slechts 45% aan voordeel toestaat.

Om van de vereenvoudigde procedure gebruik te kunnen maken, moet u wel tijdig, bijvoorbeeld bij het opstarten van het project, naar staatssteun kijken. Voordat u de steunmaatregel officieel aan de Europese Commissie voorlegt, moet de Commissie zich namelijk informeel al positief over de maatregel hebben uitgelaten. De Commissie moet verder aangeven dat het gebruik van de vereenvoudigde procedure naar haar oordeel toelaatbaar is. Het voordeel van een tijdige staatssteunanalyse is ook dat dan snel duidelijk is of de groepsvrijstelling voldoende mogelijkheden

biedt of dat aanmelding nodig of wenselijk is. In de planning kunt u dan ook rekening houden met overleg met het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dat alle staatssteunzaken in Nederland coördineert, en vervolgens met de Europese Commissie.

Soepeler staatssteunregels; of toch niet?

Voor het biomassaproject liggen er met de nieuwe regels meer kansen. Vooral aangezien nu meer garanties gegeven kunnen worden aan grote ondernemingen, waarvoor anders eerst goedkeuring van de Europese Commissie vereist was. Vooral de vereenvoudigde aanmeldingsprocedure is voor dit project interessant, omdat nu eerder duidelijk is of u gebruik kunt maken van de ruimere steunmogelijkheden. Voor steun aan de innovatieve pilot bieden de nieuwe regels geen verruiming. De huidige staatssteunregels, met name de groepsvrijstellingsverordening, bieden in de praktijk vaak al voldoende opties.

Steun voor:	Bestaande staatssteunregels		Nieuwe staatssteunregels	
	<i>Bij aanmelding aan de Europese Commissie</i>	<i>Groepsvrijstellingsverordening</i>	<i>Nieuwe regels (versoepeling)</i>	<i>Vereenvoudigde aanmelding bij de Europese Commissie</i>
Biomassaproject (<u>grote onderneming</u>)	60% voordeel	45% voordeel (bijvoorbeeld rentekorting)	Lening met een rentekorting van 25% t.o.v. de marktrente	60% voordeel binnen 20 dagen
		Garantie alleen na goedkeuring Europese Commissie	Garantie zonder goedkeuring Europese Commissie met premiekorting 15%	
Innovatieve pilot (<u>MKB'ers en TU</u>)	40% voordeel	40% voordeel (subsidie, rentekorting of premiekorting bij garanties)	Niet zo interessant	Niet zo interessant